

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

Docent cruciaal bij bevordering zelfregulerend leren'

ScienceGuide

Nieuws | de redactie

25 maart 2025

Docenten die het zelfregulerend leren van hun studenten willen stimuleren, doen er goed aan om tijdens colleges hardop uit te spreken hoe ze zelf hun denken reguleren. Dat zei UM-hoogleraar Anique de Bruin tijdens een NRO-webinar over zelfregulerend leren. Inholland-onderzoeker René Hendriks liet zien hoe de pabo van Inholland deze vaardigheid van studenten bevordert en ruimte geeft.

Zelfregulerend leren kun je niet zelfregulerend leren, betoogde Hogeschool Rotterdam-lector Patrick Sins twee jaar geleden: het moet studenten juist worden aangeleerd. Dat was ook de boodschap van Anique de Bruin, hoogleraar Zelfregulering in het Hoger Onderwijs bij de Universiteit Maastricht, tijdens een webinar van NRO.

"Zelfregulerend leren is geen individuele activiteit of synoniem voor 'zelfstandigheid'. "Dat is een verwarring van middel en doel", benadrukte De Bruin. "Als het doel is om iemand zelfstandig te leren autorijden, is het middel niet om diegene alleen in de auto te zetten." Effectief zelfregulerend leren houdt daarentegen in dat studenten hulp zoeken bij medestudenten of docenten. "De ontwikkeling van effectief zelfregulerend leren is juist afhankelijk van anderen."

Rol van docent cruciaal

Veel studenten in het hoger onderwijs hebben moeite met zelfregulerend leren, terwijl toch van hen wordt verwacht dat ze hun eigen leren vormgeven en sturen. Daarnaast is bekend dat zelfregulering een belangrijke voorspeller is voor studiesucces, zei De Bruin. Docenten moeten daarom niet alleen kennis overbrengen, maar studenten ook leren hoe ze hun leren effectief kunnen reguleren.

De rol van docenten is zelfs cruciaal, bevestigt onderzoek. Als docenten hun denkproces verwoorden door doelen te stellen of op hun eigen leerproces te reflecteren, nemen studenten zulke strategieën eerder over. "Studenten profiteren ervan wanneer wij als docenten onze eigen zelfregulatie zichtbaar maken, benoemen en uitleggen", aldus De Bruin.

Zelfregulerende vaardigheden zijn sterk domein-specifiek.

Ook formatieve toetsing en feedback helpen bij het versterken van de zelfregulerende vaardigheden van studenten. Daarnaast is het belangrijk om zulke vaardigheden zo veel mogelijk binnen de context van

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

het onderwijs te oefenen. "Zelfregulerende vaardigheden zijn sterk domein-specifiek, en daardoor context-afhankelijk", legde De Bruin uit. "Spontane overdracht van zulke vaardigheden van de ene naar de andere context is onwaarschijnlijk."

Vier strategieën voor aanleren zelfregulerend leren

Docenten kunnen het zelfregulerend leren van studenten op vier manieren ondersteunen, schetste de Maastrichtse hoogleraar, te beginnen met het aanleren van directe, expliciete strategieën voor zelfregulerend leren. Daarnaast kunnen docenten zichzelf als voorbeeld stellen. "Laat zien hoe je als docent je eigen leerproces reguleert, bijvoorbeeld door te verduidelijken hoe je een complex probleem aanpakt of hoe je terugkoppeling geeft. Denk aan het hardop doorlopen van een denkproces tijdens een college", legde De Bruin uit.

Het geven van tijdige en constructieve terugkoppeling, waarbij studenten worden aangemoedigd om na te denken over hun voortgang en hun aanpak waar nodig te veranderen, is een derde strategie. "Dat kan ook door het inzetten van *peer feedback*", voegde De Bruin daaraan toe.

Als laatste adviseerde ze docenten te zorgen voor een ondersteunende omgeving die autonomie, reflectie en toepassing van zelfreguleringsvaardigheden stimuleert. "Geef studenten de ruimte om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces; biedt ze de mogelijkheid om zelf keuzes te maken."

Pabo van Inholland als voorbeeld

'Een student die het hoger onderwijs binnenkomt, is bekwaam om zelf diens curriculum samen te stellen', luidde een van de stellingen tijdens het webinar. Dat varieert per opleiding en per student, vertelde Reneé Hendriks, senior onderzoeker bij het lectoraat Studiesucces van Hogeschool Inholland. Niet alleen verschilt de bekwaamheid tussen studenten onderling, ook de complexiteit van het samenstellen kan per opleiding variëren.

Keuzes over wanneer men leert zijn doorgaans makkelijker te maken dan keuzes over wat men leert.

"Dat ligt aan het aantal en het type van ontwerpaspecten dat binnen een opleiding flexibel is", legde Hendriks uit. "Die aspecten gaan over wat, hoe, waar en wanneer studenten leren. Keuzes over wanneer men leert, bijvoorbeeld de volgorde van modules, zijn doorgaans makkelijker te maken dan keuzes over wat men leert, bijvoorbeeld het bepalen van geschikte leeruitkomsten."

Zulke variaties bestaan niet alleen tussen opleidingen, maar ook binnen opleidingen, vertelde de Inholland-onderzoeker, die dichtbij huis een voorbeeld had. Het curriculum van de pabo bij Inholland is

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

afgelopen jaar namelijk opgedeeld in een voltijd- en een deeltijdvariant, waarbinnen studenten de keuze krijgen tussen een voorgestructureerde, een gemengde en een zelfgestuurde leerroute. Alle eerstejaars pabostudenten vallen onder die structuur.

Studenten begeleiden richting zelfregulerend leren

De studenten kunnen weliswaar kiezen voor een gemengde of zelfgestuurde leerroute, maar moeten wel eerst aantonen daartoe in staat te zijn, legde Hendriks uit. De bekwaamheid van studenten in zelfregulering verschilt immers. Binnen een Comenius-project werkt zij aan instrumenten waarmee die bekwaamheid kan worden vergroot, onder andere door de bekwaamheid van studenten periodiek in kaart te brengen en de begeleiding daarop aan te passen.

Met het oog op de kwaliteitsbewaking binnen een flexibele opleiding kan zo ook een profiel worden gemaakt van de bekwaamheid van studenten, schetste Hendriks. "Door dat profiel te combineren met de flexibiliteit binnen een volgende module, wordt inzichtelijk binnen welke aspecten van die module een student zelf keuzes kan maken en welke begeleiding daarbij nodig is."

Stel dat een module flexibiliteit biedt qua toetsing, dan kan een student daarop stappen maken door zelf te kiezen hoe ze haar leeruitkomsten aantoont, schetste Hendriks. "Doet ze dat goed, dan kan ze het in een volgende module misschien met minder begeleiding. Door die aanpak cyclisch in te zetten, kunnen studenten groeien in hun mate van zelfregie."

